Finansutskottets betänkande

1981/82:42

om åtgärder för de små och medelstora företagen samt om innovationspolitikens inriktning såvitt avser budgetdepartementets verksamhetsområde (prop. 1981/82:118 bil. 1)

I detta betänkande behandlar utskottet

dels proposition 1981/82:118 om åtgärder för de små och medelstora företagen samt om innovationspolitikens inriktning i vad avser bilaga 1 Budgetdepartementet,

dels de med anledning av proposition 118 väckta motionerna
1981/82:2300 av Gösta Bohman m. fl. (m) i vad avser yrkande 5,
1981/82:2303 av Erik Hovhammar (m, c, fp),
1981/82:2309 av Olof Palme m. fl. (s) i vad avser yrkande 4,

dels den med anledning av proposition 1981/82:123 om samordnad datapolitik väckta motionen
1981/82:2406 av Göthe Knutson (m) och Gullan Lindblad (m).

Utskottet har inhämtat yttrande från *skatteutskottet* över bilaga 1 till propositionen och motion 2309 yrkande 4. Yttrandet (SkU 1981/82:8 y) är fogat som *bilaga* till betänkandet.

Propositionen

I proposition 118 bilaga 1 har regeringen (budgetdepartementet) efter föredragning av statsrådet Rolf Wirtén berett riksdagen tillfälle att ta del av vad som anförts i propositionen beträffande

1. åtgärder för att begränsa och förenkla näringsidkares och kommuners uppgiftslämnande,
2. riktlinjer för utvecklingen av ett basregister för företag och organisationer.

1. Åtgärderna för att begränsa och förenkla uppgiftslämnandet grundar sig på förslag från delegationen för företagens uppgiftslämnande (DEFU) som 1981 avgav betänkandet "Samverkan vid uppgiftslämnande" (SOU 1981:58).

Föredraganden anför att man inte minst som en följd av DEFU:s verksamhet kan utgå från att myndigheterna numera har insikt om nödvändigheten att uppgiftslämnandet avvägs med hänsyn till uppgiftslämnarnas problem. Det är viktigt, fastslår föredraganden, att uppgiftslämnar-

na eller deras representanter skall få komma till tals och ge synpunkter. Det gäller inte minst de små och medelstora företagen.

För att säkerställa detta behövs ingen särskild lag. Det är tillräckligt att nu pröva effekterna av en författning som ålägger myndigheterna en samrådsskyldighet.

Det är föredragandens avsikt att senare föreslå regeringen att utfärda en förordning i enlighet med den redovisning som lämnas i propositionen.

I anslutning till bestämmelsen bör tas in en föreskrift som mer allmänt anger efter vilka normer ett krav på uppgifter skall ställas. I myndigheternas enkäter bör uppgiftslämnarna underrättas om enligt vilken bestämmelse de är skyldiga att lämna uppgifterna. Om det inte föreligger någon uppgiftsskyldighet, bör detta å andra sidan tydligt anges i enkäten.

Uppgiftslämnarna bör vidare normalt ha tre veckor på sig.

Föredraganden framhåller att förordningens bestämmelser inte kommer att omfatta myndigheter under riksdagen och inte heller avses gälla för kommittéer eller särskilda utredare. Bestämmelser om samråd bör dock finnas i fråga om kommittéerna och de särskilda utredarna.

2. Angående behovet av ett basregister över företag och organisationer anför föredraganden några principiella synpunkter hur detta register bör utformas och byggas upp.

Förslaget om ett register grundar sig på en utredning som gjorts av statskontoret i samarbete med riksskatteverket och statistiska centralbyrån, basregisterutredningen (BASUN).

Föredraganden anför att principerna bakom BASUN:s förslag är väl ägnade att ligga till grund för det fortsatta samordningsarbetet. Målsättningen är att uppgifterna till basregistret samlas in enligt principen att *en* uppgift skall samlas in *en* gång till *ett* ställe. Uppgifterna skall i första hand samlas in via befintliga rutiner främst via skatteförvaltningen.

Registret bör omfatta alla företag och organisationer som tilldelats organisationsnummer, alla personer som registrerat enskild firma i handels- och föreningsregistren och alla fysiska personer som, utan att ha inregistrerad firma, bedriver rörelse eller har någon anställd (med undantag för anställda i husligt arbete).

Jordbrukare och fastighetsägare bör ingå i registret. Enligt föredragandens mening bör man dock undvika att i registret införa småhus- och fritidshusägare samt personer som med ringa omsättning har taxerats för inkomst av jordbruk eller annan fastighet.

Uppgifter om företaget/organisationen och dess arbetsställen bör ingå i registret. Registret skall vidare innehålla identifikationsuppgifter, namn/arbetsställebenämning, adressuppgifter, kod för juridisk form, registreringsort, branschtillhörighet, antal anställda (storleksklass) samt statusmarkeringar såsom aktiv eller vilande. Vidare kan eventuella kompletterande uppgifter tillkomma såsom telefonnummer, annan benämning,

bifirma/parallellfirma, eventuell koppling till annan identitet samt kompletterande branschkod eller annan beskrivning av verksamheten.

Angående kostnaderna för det föreslagna basregistret framhåller föredraganden att dessa självfallet måste begränsas så långt möjligt med tanke på den statsfinansiella situationen. De kostnader som är förenade med basregistret bör täckas av en särskild avgift som tas ut på varje förmedlad företagsuppgift.

BASUN har preliminärt bedömt investeringskostnaderna för fortsatt utredning, systemkonstruktion och maskininvestering till ca 6 milj. kr. Av dessa investeringskostnader beräknas berörda myndigheter själva finansiera närmare 4 milj. kr. genom att befintliga utrednings- och utvecklingsresurser utnyttjas.

Verksamheten bör bedrivas med målsättningen att vara självfinansierande.

Registerföringen skall vara central. SCB bör t. v. få ansvaret för registerhållning och spridning av uppgifter från basregister.

Det är enligt föredragandens uppfattning inte möjligt att bestämma tidpunkten när basregistret kan sättas i drift.

Starka skäl talar för en författningsreglering av registrets utformning m. m. Föredraganden avser att återkomma till regeringen i fråga om den slutliga utformningen av basregistret och med förslag till uppdrag åt berörda myndigheter angående det fortsatta utredningsarbetet.

Motionerna

I motion 2300 av Gösta Bohman m. fl. (m) hemställs

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om offentlig upphandling.

I motion 2303 av Erik Hovhammar m. fl. (m, c, fp) hemställs att riksdagen hos regeringen anhåller om förslag i enlighet med vad som i motionen anförts angående lagstadgad samrådsskyldighet för myndigheterna vid uppgiftslämnande samt möjligheterna att "överklaga" myndigheternas beslut gentemot näringslivets organisationer.

I motion 2309 av Olof Palme m. fl. (s) hemställs

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om uppgifter som bör ingå i basregistret för företag och organisationer.

I motion 2406 av Göthe Knutson (m) och Gullan Lindblad (m) hemställs att riksdagen beslutar att dataverksamheten BASUN förläggs till Värmlands län med såväl datacentral, systemerargrupp som dataregistreringscentral.

I *motion 2300* anförs att en betydande andel av den offentliga verksamheten avseende städning, schaktverksamheter, renhållning m. m. sköts i egen regi. Framför allt gäller detta inom den kommunala sektorn. Det finns fler exempel på hur egenregiverksamheten inneburit effektivitetsförluster och kostnadsfördyringar.

Ytterst är det skattebetalarna som drabbas, framhåller motionärerna, eftersom det normalt är billigare med entreprenad än egenregiverksamhet. Det viktiga är inte vem som utför ett visst arbete utan att verksamheten sker så effektivt som möjligt och till lägsta möjliga kostnad. En kontinuerlig omprövning av all offentlig egenregiverksamhet bör ske. Upphandlingskungörelsen bör därför obligatoriskt tillämpas vid all upphandling av varor och tjänster även inom den kommunala sektorn.

I *motion 2303* framhålls att förslaget att minska företagens uppgiftslämnande lider av två brister. Dels innebär valet av förordning i stället för lag ett sämre skydd för kontinuitet i den positiva förändringen för uppgiftslämnarna, förordningen kan ändras utan riksdagens hörande, dels har förordningen inte försetts med något korrektiv i de fall näringslivets organisationer och myndigheter inte kommer överens i fråga om vilka uppgiftskrav som skall gälla.

Med tanke på den centrala roll uppgiftslämnarfrågan spelar i främst de mindre företagen bör myndigheternas samrådsskyldighet, enligt motionärernas uppfattning, lagfästas samt möjligheter finnas att föra tvistefrågor mellan myndighet och näringsliv vidare till regeringen.

I *motion 2309* anförs att det basregister över företag och organisationer som regeringen avser att inrätta kan ha sin betydelse för att komma till rätta med en del av skatte- och avgiftsfusket, även om detta inte är huvudändamålet med registret. Därför är det enligt motionärernas mening lämpligt att i basregister ta in uppgifter om exempelvis registrering till mervärdeskatt och liknande som har betydelse för de seriösa företagens möjligheter att göra denna bedömning av sina leverantörer. Regeringen bör beakta detta i sitt fortsatta arbete med basregistret, framhåller motionärerna.

I *motion 2406* framhålls att arbetsmarknadsproblemen i Värmland är väl kända. Behovet av nya sysselsättningstillfällen är utomordentligt stort i de flesta kommuner och tätorter i Värmlands län. Dit hör förvisso även Karlstad där de befintliga statliga verksamheterna efterhand har minskat sin personal i oroväckande stor omfattning, framhåller motionärerna. En lokalisering av dataverksamheten BASUN till en eller två orter i Värmland skulle därför enligt motionärernas mening väl svara upp mot regeringens intentioner på datapolitikens område.

Utskottet

Utskottet behandlar först frågan om uppgiftslämnande, därefter frågan om ett basregister och sist frågan om upphandling och egenregiverksamhet.

Utskottet ansluter sig till de riktlinjer för att begränsa och förenkla *näringsidkares och kommuners uppgiftslämnande* som anförs i propositionen.

Myndigheternas uppgiftsinhämtande är från resurssynpunkt givetvis en belastning både för företag, kommuner och myndigheter. Därför måste ständigt en avvägning ske mot behovet av de uppgifter som efterfrågas. Även om det således finns starka motiv för att begränsa uppgiftsinhämtandet är det enligt utskottets uppfattning viktigt att slå fast att det i ett modernt samhälle krävs en hel del information för att beslut om åtgärder skall kunna fattas på ett så tillförlitligt underlag som möjligt.

Målsättningen att begränsa uppgiftsinhämtandet får naturligtvis inte innebära att det tillskapas ett omfattande byråkratiskt prövningssystem. Propositionens syfte att myndigheter och uppgiftslämnare skall samverka så att alla parters intressen tillgodoses vid uppgiftsinhämtandet torde mot den bakgrunden vara en lämplig form.

I *motion 2303* anför motionärerna att det inte skulle vara tillräckligt med en förordning angående samrådsskyldighet m. m. Utskottet kan inte dela motionärernas oro på denna punkt, utan det torde vara till fyllest att fastslå samrådsskyldigheten i en förordning. Det faktum att regeringen nu låter riksdagen ta del av och därmed uttrycka sin mening om riktlinjerna bakom en dylik förordning innebär enligt utskottets uppfattning att förordningen inte i sina huvuddrag kan ändras av regeringen utan att riksdagen hörs på nytt.

Utskottet vill också framhålla att det normalt föreligger besvärsrätt för enskilda företagare och kommuner när olika myndigheter kräver in uppgifter.

Med det anförda avstyrks motion 2303.

Det finns f. n. brister i samhällets rutiner för *registerföring av företag och organisationer* i fråga om de olika företagsuppgifter som samhället behöver. Det gäller t. ex. registers kvalitet, aktualitet och standardisering. Utskottet ansluter sig till den målsättning som kommer till uttryck i propositionen att det tilltänkta basregistret skall insamlas enligt principen att en uppgift samlas in en gång till ett ställe. Basregistret avses därmed kunna utnyttjas som ett ajourföringsregister av myndigheter, företag och organisationer.

De riktlinjer för det fortsatta arbetet som dras upp i propositionen kan utskottet ställa sig bakom. Det återstår emellertid mycket arbete innan basregistret kan tas i bruk. Utskottet vill starkt understryka betydelsen av

att registret innehåller aktuella och tillförlitliga uppgifter så att det kan betjäna alla de möjliga kunder som efterfrågar uppgifter av detta slag. Basregistrets utformning och användning m. m. bör också enligt utskottets mening regleras i en särskild författning.

Vad gäller kostnaderna för registret vill utskottet understryka att verksamheten skall vara självfinansierande. De kostnader som är förenade med registret bör täckas av en avgift som tas ut för varje förmedlad företagsuppgift.

I *motion 2309* anförs att uppgifter om exempelvis registrering till mervärdeskatt och liknande tas in i registret.

Skatteutskottet redovisar i sitt yttrande över motionen att riksskatteverket ämnar begära en ändring av skatteregisterlagen syftande till att de uppgifter som motionärerna vill föra över till basregistret direkt och utan kostnad skall kunna lämnas ut av länsstyrelse och lokal skattemyndighet. Någon sammankoppling med basregistret erfordras då inte. Utskottet instämmer i skatteutskottets bedömning att detta torde vara en bättre väg att gå, som i allt väsentligt också tillgodoser motionärernas krav.

Med det anförda avstyrks yrkande 4 i motion 2309.

I *motion 2406* hemställs att verksamheten med basregistret förläggs till Värmlands län. Motionärerna tar sin utgångspunkt i att man vill skapa fler sysselsättningstillfällen i Värmland.

Utskottet har ovan redovisat sin principiella ståndpunkt angående kostnaderna för basregistret. I propositionen framhålls att insamlingen av basuppgifterna i huvudsak skall handhas av de lokala skattemyndigheterna och att uppdatering av uppgifter till registret bör ske genom redan existerande rutiner inom skatteadministrationen, statistiska centralbyrån m. fl. Någon ökning av antalet sysselsättningstillfällen till följd av att basregistret inrättas torde därför inte uppkomma. Tvärtom vill utskottet understryka vikten av att alla möjligheter till rationaliseringar tillvaratas genom det nya registret.

Med det anförda avstyrks motion 2406.

Vad gäller yrkande 5 i *motion 2300* angående *offentlig upphandling* vill utskottet anföra att hithörande frågor nyligen har behandlats i ett särskilt betänkande (FiU 1981/82:28). Utskottet vidhåller den mening som där gavs till känna och som också nyligen godtagits av riksdagen.

Med det anförda avstyrks yrkande 5 i motion 2300.

Utskottet hemställer

Åtgärder för att begränsa uppgiftslämnandet

1. att riksdagen lägger till handlingarna vad som anförts i proposition 1981/82:118 bilaga 1 moment 1 om åtgärder för att begränsa och förenkla näringsidkares och kommuners uppgiftslämnande,
2. att riksdagen avslår motion 1981/82:2303 om lagstadgad samrådsskyldighet för myndigheter m. m.,

3. att riksdagen lägger till handlingarna vad som anförts i proposition 1981/82:118 bilaga 1 moment 2 om riktlinjer för utvecklingen av ett basregister för företag och organisationer, *Riktlinjer för ett basregister*
4. att riksdagen avslår motion 1981/82:2309 yrkande 4 om uppgifter som bör ingå i basregistret för företag och organisationer,
5. att riksdagen avslår motion 1981/82:2406 om förläggning av dataverksamheten BASUN till Värmlands län,
6. att riksdagen avslår motion 1981/82:2300 om offentlig upphandling.

Stockholm den 18 maj 1982

På finansutskottets vägnar
ERIC ENLUND

Närvarande: Eric Enlund (fp), Lars Tobisson (m), Rolf Rämgård (c), Paul Jansson (s), Bo Siegbahn (m), Per-Axel Nilsson (s), Anita Gradin (s), Roland Sundgren (s), Christer Nilsson (s), Mona S:t Cyr (m), Torsten Karlsson (s), andre vice talmannen Thorsten Larsson (c), Karin Flodström (s), Paul Grabö (c) och Åke Persson (fp).

Särskilt yttrande

Lars Tobisson, Bo Siegbahn och Mona S:t Cyr (alla m) anför:

I motion 1981/82:2300 understryks bl. a. vikten av att upphandlingskungörelsen alltid tillämpas vid den kommunala upphandlingen. Därigenom kan man ganska väsentligt minska det allmännas utgifter för verksamheten. Då denna fråga emellertid nyligen utförligt behandlats i finansutskottets betänkande 1981/82:28, anser vi det inte nödvändigt att upprepa de synpunkter i dessa frågor som moderata samlingspartiet där förde fram i en reservation.

Skatteutskottets yttrande *Bilaga*

1981/82:8 y

beträffande riktlinjerna för ett basregister över företag m. m.

Till finansutskottet

Sedan finansutskottet berett skatteutskottet tillfälle att yttra sig över bilaga 1 i proposition 1981/82: 118 om åtgärder för de små och medelstora företagen samt innovationspolitikens inriktning och motion 1981/82:2309 yrkande 4 av Olof Palme m. fl. (s) får skatteutskottet anföra följande.

I budgetdepartementets bilaga bereds riksdagen tillfälle att ta del av bl. a. i propositionen angivna riktlinjer för utvecklingen av ett basregister för företag och organisationer. I registret skall ingå de företag eller organisationer som tilldelats organisationsnummer, enskilda firmor och fysiska personer som utan inregistrerad firma driver rörelse med någon anställd. Registret skall innehålla ett flertal grundläggande uppgifter om namn, adress, registrering, bransch, antal anställda m.m. men däremot inga sekretessbelagda uppgifter. I propositionen diskuteras också möjligheterna att införa uppgifter om ägare/firmatecknare i registret men detta bör enligt departementschefen ske först då kvalitetskraven på sådana uppgifter kan uppfyllas. I yrkandet 4 i motion 2309 av Olof Palme m. fl. (s) begär motionärerna ett riksdagsuttalande om att uppgifter om registrering som skattskyldig till mervärdeskatt och liknande uppgifter som är av vikt för bedömning av leverantör skall ingå i basregistret. Motionärernas förslag motiveras med att åtgärden kan ha betydelse för att komma till rätta med skatte- och avgiftsfusket.

Utskottet anser för sin del alla åtgärder som på ett effektivt sätt kan bidra till en förbättrad skatte- och avgiftskontroll angelägna. Det är enligt utskottets mening också viktigt att man på bästa sätt tillvaratar de nya kontrollmöjligheter som skapas genom ADB-register. Från allmänna beskattningssynpunkter finner utskottet att yrkandet i motionen väl överensstämmer med dessa synpunkter. En annan fråga är om det nu aktuella basregistret är det rätta instrumentet för en förbättrad skattekontroll och om inte de intressen motionärerna vill bevaka kan tillgodoses på ett enklare och billigare sätt.

I själva begreppet basregister ligger en begränsning av omfattningen. Det föreslagna registret kommer till stor del att få sina uppgifter från det centrala företagsskatteregister vid riksskatteverket (RSV) som är under fortsatt utbyggnad. Om uppgifterna rörande beskattningsförhållanden i sistnämnda register i större omfattning förs över till basregistret förlorar detta karaktären av basregister och blir i stället ett ytterligare företagsskatteregister. Härtill kommer att basregistret till stor del är avsett att mot

avgift betjäna företag och organisationer m. fl. som kan utnyttja redan befintliga terminaler.

Enligt vad RSV upplyst avser verket att begära sådan ändring av skatteregisterlagen att de uppgifter som motionärerna vill föra över till basregistret skall kunna lämnas ut direkt och utan kostnad av länsstyrelse och lokal skattemyndighet. I detta system finns också en kontrollaspekt genom att de på beskattningsfrågor inriktade myndigheterna kan ha anledning att i vissa fall särskilt observera företag som blir föremål för upprepade förfrågningar, medan någon motsvarande aktivitet inte kan förväntas vid terminalsökningar hos det till statistiska centralbyrån knutna basregistret.

Mot denna bakgrund finner utskottet att det av administrativa och kontrollmässiga skäl f. n. saknas anledning att förorda en sådan utvidgning av basregistret som motionärerna förordar.

Med det anförda anser utskottet sig ha besvarat motionen i denna del, som enligt utskottets mening inte bör föranleda någon riksdagens åtgärd.

Solna den 11 maj 1982

På skatteutskottets vägnar
ERIK WÄRNBERG

Närvarande: Erik Wärnberg (s), Knut Wachtmeister (m), Stig Josefson (c), Valter Kristenson (s), Wilhelm Gustafsson (fp), Rune Carlstein (s), Olle Westberg i Hofors (s), Tage Sundkvist (c), Hagar Normark (s), Bo Lundgren (m)*, Ingemar Hallenius (c), Olle Grahn (fp), Egon Jacobsson (s), Bo Södersten (s)* och Arne Svensson (m)*.

* Ej närvarande vid justeringen.